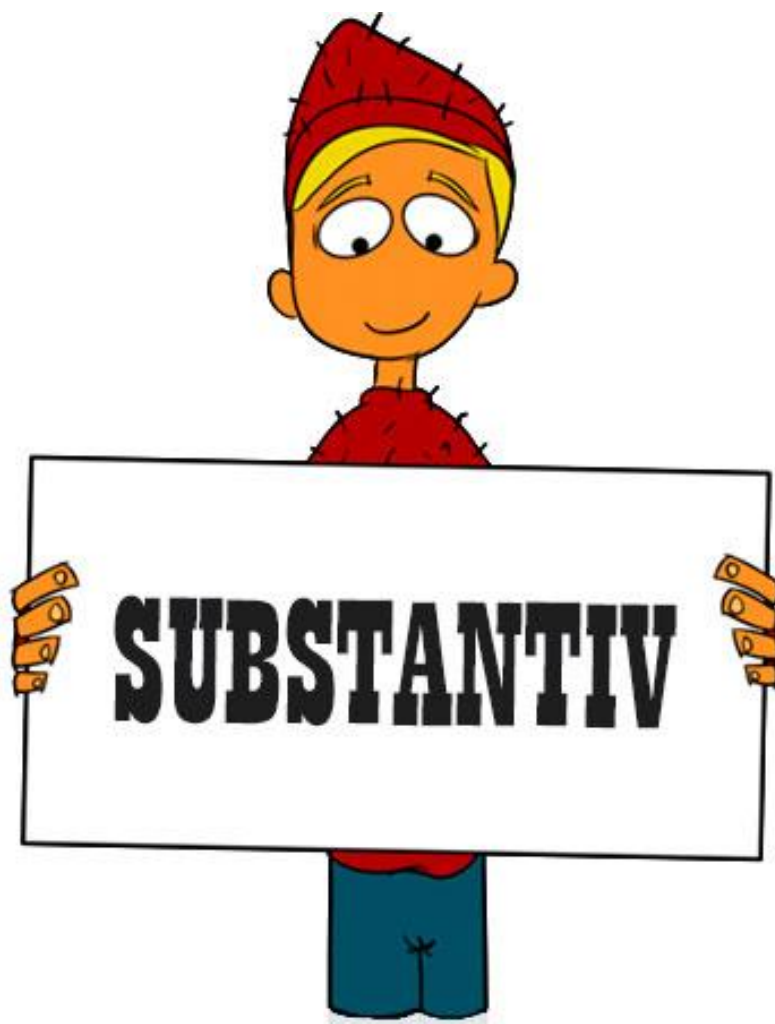

SUBSTANTIV-HEFTET

NAVN:

KOHORT:

SUBSTANTIV

Alt som har navn, kalles substantiv:

En strand, et hav, fred og Siv.

Slik bøyes sjefen blant ordene:

fjord-fjorden-fjorder-fjordene.

For å gjøre det enkelt:

et substantiv er alt du kan sette **en, ei** eller **et** foran.

Ei dame, en lærer, en bok, en gutt, et hus, en blokk, en hund, et rådyr, en elev. Sånn kan vi holde på.

Vi deler ordene inn i grupper etter felles kjennemerker.

Substantiv er navn på noe eller noen.

Fellesnavn med liten forbokstav

Fellesnavn er ord du kan sette artiklene en, ei eller et foran.

Fellesnavn er navn på flere av samme slag.

Eksempler:

et fjell

en gutt

ei jente

en interesse

1) Skriv inn minst 12 forskjellige substantiv.

2) Sett ring rundt substantivene i boksen under (tips! Du kan sette en, ei eller et foran et substantiv.)

drikke kirke kjæreste vegg hylle venn vakt låne bade be
hylle hytte time museum jente kasse lampe niste kort
lag liv hode tur hode sitte hoppe ungdom vitamin vulkan
slite seng sol gave plystre hage lese hale kjole rose
smerte klype pleie hytte spise jente kasse rydde krise
leke kirke krise måtte le lampe niste snu kort lag liv
være museum papir

Substantiv

Noen substantiv er ikke fellesnavn, og da setter vi ikke en, ei og et foran.

I stedet bruker vi stor forbokstav. Da kaller vi dem **EGENNAVN**.

Egennavn med stor forbokstav

Egennavn er virkelige navn som vi skriver med stor forbokstav.

Eksempler:

Torill

Volda

Balder

4) Skriv inn egennavn på folk du kjenner:

5) Sett inn et subjekt som passer med egennavnet. Skriv 6 setninger.

Eksempel: Roye er en lærer.

Med liten forbokstav

Noen substantiver forteller hvilket land en person kommer fra. Disse substantivene skal ha liten forbokstav når de står inne i ytringer.

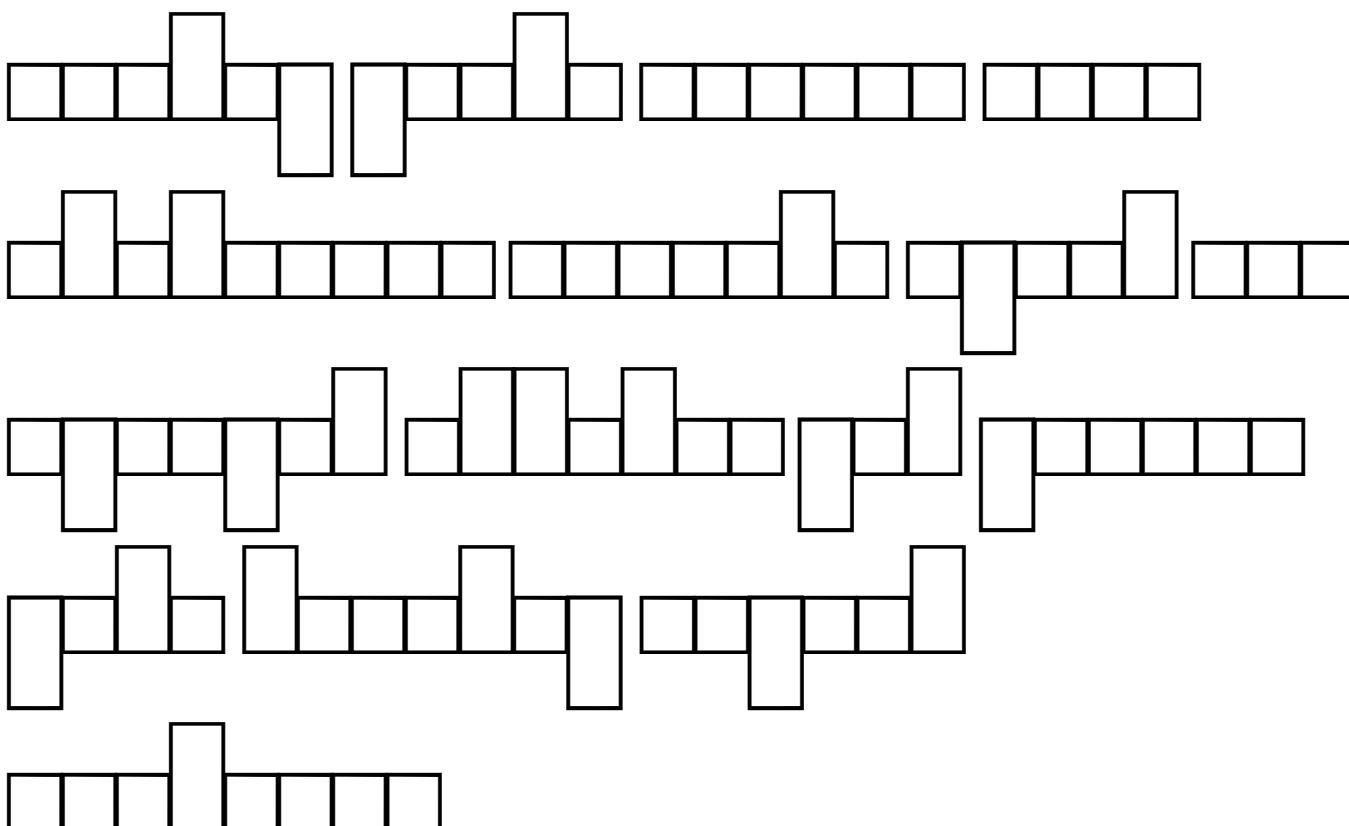
Eksempler: svenske, nordmann, spanjol

Liten forbokstav skal du også bruke i navn på dager, måneder og høytider.

Eksempler: mandag, påske, jul, januar, juli

6) Velg ord fra boksen og sett inn i silhuettene:

mandag tirsdag påske mars svenske april nordmann mai spanjol oktober jul
iraner januar italiener juli august

Artikkel og bøyning

Artikkelen (en, ei og et) bestemmer hvordan vi bøyer substantivet.

Entall		Flertall	
Ubestemt form	Bestemt form	Ubestemt form	Bestemt form
Ei jente	jenta	jenter	jentene
En gutt	gutten	gutter	guttene
Et hus	huset	(flere) hus	husene

8) Bøy disse substantivene

Entall		Flertall	
Ubestemt form	Bestemt form	Ubestemt form	Bestemt form

En dame

Ei dame

En gutten

En mannen

Et menneske

Et ansikt

Konkrete og abstrakte substantiv

Substantiv man kan se, høre eller ta på, kalles konkrete substantiv.

Eksempel: en lampe, en stol, ei jente, en gutt, et hus, en stjerne, ei sol.

Abstrakte substantiv kan man ikke se, høre eller ta på.

Eksempel: en tanke, en sorg, en idé, en drøm

9) Sorter ordene inn i riktig boks.

avis sorg blad idé stjerne planet måne
intelligens tegneseriehefte frykt sjokk bok
glede fantasi komet kreativitet

Følelser

Himmellegermer

Lesestoff

Tanker

---

10) Hvilken av boksene i oppgave 9 er abstrakte?

---

11) Hvilken av boksene i oppgave 9 er konkrete?

Ordjakt

I ordkrysset gjemmer det seg fem abstrakte og fem konkrete substantiv. Finn substantivene, og skriv dem på riktig liste.

B	K	Y	L	L	I	N	G	L
S	J	Ø	T	W	I	P	R	L
A	Æ	R	L	I	G	H	E	T
N	R	Y	P	V	M	A	V	K
M	L	T	P	L	M	T	L	J
S	I	N	N	E	T	Y	I	T
K	G	C	E	Æ	A	M	N	D
Q	H	V	S	G	N	Q	G	R
W	E	Æ	E	H	K	C	C	F
X	T	S	W	Z	E	N	G	K

Konkrete substantiv

Abstrakte substantiv

_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____

Gradbøying

a) Hvilke former har adjektivet? Skriv formene inn i den riktige ruta:

grønnere yngre klokere bra rask grønn høyest
smart klokest ung strengere sulten surest ivrig
eldst varmest kaldere spennende frodigere søttest
våtere skarpere seigest treigere kort

POSITIV

KOMPARATIV

SUPERLATIV

b) Velg fem av adjektivene ovenfor, og lag sammenligningssetninger.

Eksempel: *Pappa er klok, lillebror er klokere, men jeg er klokest.*

_____ Ord som
er satt sammen av flere ord, skal til vanlig skrives som ett ord.

Eksempler: kuruke, kattepine, klatretau

Samsvarsbøying

Sett inn riktig form av adjektivet.

a) ny

Vi har flyttet til et _____ sted og bor i et _____ hus.
Jeg er _____ i klassen. Det er nokså kjedelig å være den
_____ i klassen. Men jeg håper å få mange _____ venner!

b) gammel

Mormor er _____, selv om hun ikke synes det selv. Hun bor i et
_____ hus, like ved den _____ brua. Hun bor ikke
alene, for hun har en _____ katt som holder henne med selskap.
I _____ hus kan det være spøkelser. Noen ganger er det rare lyder
i mormors hus, men hun sier at det bare er de _____ veggene som
knirker. Og noen ganger knirker den _____ katten litt også.

c) hyggelig

Jeg kjenner mange _____ mennesker. En av dem som er aller
_____, er tanta mi. Hun finner alltid på _____ ting vi
kan gjøre sammen. Vi pleier for eksempel å se på film sammen. Noen ganger velger
vi en _____ film, andre ganger en som er spennende eller skummel.
Jeg liker de _____ filmene best.

d) Velg en av tekstene ovenfor, og skriv den på nytt i arbeidsboka di.

Bytt ut noen av adjektivene.

Adjektiv

a) Sett en ring rundt alle adjektivene i teksten:

Cecilia forsøkte å la være å se på ham. Hun lot blikket gli langs svabergene som strakte seg rundslipte og glatte ut på hver side av bukta. Noen måker fløy i dorsche, vide sirkler. Lenger ute var en gammel fiskebåt på vei mot land. Kvelden og natten hadde vært stormfull, men nå lå havet så stille at klippene og fjellblokkene ute ved fyret speilte seg i sjøen. Hun hadde egentlig bestemt seg for ikke å snakke med den nye gutten eller moren hans som kom for å ta over ansvaret for pensjonatet. Den døde mannen hadde forandret på alt.

b) Velg tre av adjektivene, og skriv ned så mange synonymer til hvert adjektiv du kan komme på:

---

c) Velg tre av adjektivene, og skriv et antonym til hvert adjektiv:

Konkrete og abstrakte substantiv

1 a) Skriv ordene i ruta ned under riktig hyperonym.

avis sorg blad idé stjerne planet måne
intelligens tegneseriehefte frykt sjokk bok
glede fantasi komet kreativitet

Følelser

Himmellegermer

Lesestoff

Tanker

---

b) Hvilke grupper inneholder abstrakte substantiv, og hvilke inneholder konkrete?

2 Lag en lignende oppgave til en medelev på baksiden av arket.
Bruk andre ord og hyperonymer.

Ordjakt

I ordkrysset gjemmer det seg fem abstrakte og fem konkrete substantiv.
Finn substantivene, og skriv dem på riktig liste.

B	K	Y	L	L	I	N	G	L
S	J	Ø	T	W	I	P	R	L
A	Æ	R	L	I	G	H	E	T
N	R	Y	P	V	M	A	V	K
M	L	T	P	L	M	T	L	J
S	I	N	N	E	T	Y	I	T
K	G	C	E	Æ	A	M	N	D
Q	H	V	S	G	N	Q	G	R
W	E	Æ	E	H	K	C	C	F
X	T	S	W	Z	E	N	G	K

Konkrete substantiv

Abstrakte substantiv

_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____

Synonyme verb

1 Sett strek mellom verbene som betyr det samme

ta	eie
møte	treffe
fortelle	harke
se	fange
rope	traske
spise	kalles
hoste	gjø
hete	ete
stoppe	reise
ha	stanse
dra	si
bo	skrike
vokte	leve
gå	passé
bjeffe	oppdage

2 Velg verb fra oppgave 1, og sett dem inn i teksten. De skal stå i presens.

Linus _____ hjemover. På veien _____ han
Dina, og han _____. Dina _____ at hun snart
_____ til fjellene. Onkelen hennes _____ der. Han
_____ ei hytte der, og mange sauer og en hund som
_____. Trofast. Det _____ en drage i fjellene også.
Noen ganger _____ dragen sauer, og _____ dem.
Men Trofast _____ sauene. Han _____ når han
_____ dragen.

Skriv ordene inn i riktig rute

hissig gulv og fugl plystre nei søt blunke men æsj
jippi nøtt velte eller søvnig au for kurv klemme så
blå bord ja myk kamme

Substantiver

Adjektiver

Konjunksjoner

Verb

Interjeksjoner

Lag fem setninger. Bruk minst ett ord fra hver av boksene:

Sammensatte substantiv

1 Sett ring rundt alle substantivene:

syngende fotball lese lærer gråte hekle ute nede snill
doktor hatt oppe esel borte ikke eple aldri saks
kanskje bok men blyantspisser pen skole sko lykkelig

2 Hvor lange ord klarer du å lage?

Et substantiv kan være satt sammen av mange ord,
for eksempel *barneskolelærervikar* eller *sjokoladecakepynt*.

Lag sammensatte substantiver som slutter med:

_____ -vikar

_____ -pynt

_____ -ball

_____ -hus

_____ -skole

_____ -bok

Personlige pronomen

a) Skriv ned alle de personlige pronomenene

Første person entall: _____ og _____

Andre person entall: _____ og _____

Tredje person entall: _____, _____, _____,
_____, _____ og _____

Første person flertall: _____ og _____

Andre person flertall: _____

Tredje person flertall: _____ og _____

b) Gå på jakt etter personlige pronomen i ordkrysset.

Hvilket pronomen finner du flest ganger? _____

J	D	F	Q	X	M	M	V	I	N	D	B	D	H
E	U	G	S	Å	E	O	T	Y	R	U	X	U	A
G	R	J	E	G	G	P	O	S	S	Z	V	C	N
E	T	K	A	Å	Æ	H	R	W	D	E	R	E	M
D	M	T	M	E	G	A	G	A	Y	K	J	H	N
U	K	Q	R	U	L	N	F	S	Q	T	U	D	E
G	D	U	Q	O	D	F	D	D	E	G	K	W	I
H	P	Å	W	Y	U	Z	U	M	D	W	P	D	U
T	H	A	N	W	D	Y	H	U	N	X	H	A	M
Q	W	R	T	Q	F	P	L	B	F	T	F	G	C
H	E	N	N	E	G	D	E	N	V	D	E	T	D
X	Z	D	E	M	B	M	T	D	U	P	N	H	U

Første person entall

a) Sett inn riktig form av *første person entall* i teksten:

_____ er en gutt på tolv år som heter Karl Filip. De fleste kaller
_____ bare for Kalle, og det passer _____ bra. _____
har to bestevenner som heter Marius og Jonatan. De pleier ofte å bli med
_____ hjem etter skolen, for _____ er ganske god til å lage
pannekaker. _____ visper egg og melk og mel, og _____ smelter
smør og steker som bare det. Én gang prøvde _____ å snu ei pannekake
ved å kaste den opp i lufta, men da fikk Marius den nesten midt i planeten. Han
ble litt sint på _____, så det gjør _____ ikke igjen. Marius og
Jonatan er supergreie! De hjelper _____ å rydde når _____ har
laget pannekaker. Da blir _____ glad, og mamma og pappa enda gladere.
De er merkelig nok ikke veldig fornøyde med eggessøl og melstøv på gulvet. Når
_____ blir stor, skal _____ bli pannekake-kokk. Det vil nok passe
_____ fint. Tror _____.

b) Sett en ring rundt andre personlige pronomen du finner i teksten.
Hvilken form har de?

c) Lag tre setninger der du bruker de to formene av pronomen i første person
entall:

Fyll ut med riktig pronomen

Linus og Dina bor i utkanten av den store skogen. _____ hjelper onkelen sin med å passe sauer. Onkelen har nesten hundre sauer, så _____ kan ikke passe _____ alene. Linus og Dina får hjelp fra hunden Trofast.

_____ er den klokeste hunden _____ vet, og ofte er det Trofast som sier fra til _____ om at noen av sauene har gått seg bort.

En dag Linus og Dina er ute med sauene, begynner Trofast å oppføre seg rart.

_____ legger ørene bakover, flekker tenner og knurrer mot skogen.

Etter en stund ser barna noen som kommer gående på stien ut fra skogen. Noen

_____ aldri har sett før. En høy mann, med en lang kappe. _____

ser ut som _____ halter litt, og _____ må støtte seg på en stokk.

Håret hans er langt, og _____ er veldig flokete.

«Hvem er _____, og hva gjør _____ her?» spør Dina når mannen

kommer litt nærmere. «Hva gjør _____ her?» svarer mannen og ser rett på

Dina og Linus. «_____ har like stor rett til å være her som _____!»

«_____ jobber for onkel,» svarer Linus raskt. «_____ kommer

snart ut for å se hvordan det går med _____». «_____ gleder

meg til å møte _____,» svarer den fremmede. «_____ er gamle

kjente.» Dina skuler på den fremmede. «Onkel har aldri fortalt _____ at

_____ kjenner noen fra den store skogen,» sier _____, mens

_____ lurte på om den fremmede snakker sant.